

TRAFICOM

Liikenne- ja viestintävirasto

Liikenne- palveluiden tilannekuva

Analyysiverkosto 13.10.2022

Anna Pätynen

Liikennepalveluiden tilannekuva koostuu kahdesta osiosta

Henkilöliikenteen
palvelut

Tavaraliikenteen
palvelut

[LINKKI
TILANNE-
KUVAAN](#)

Henkilöliikennepalveluiden tilannekuvaan tulossa lisää täydennyksiä

Joukkoliikennepalvelut

- Paikallisjoukkoliikenne, pitkämatkainen linja-autoliikenne, junaliikenne, kotimaan lentoliikenne, yhteysalusliikenne, palveluiden järjestäminen, kysyntä, tarjonta ja rahoitus
- Tulossa: yhteysalusliikenne, kv-lento- ja matkustaja-alusliikenne, markkinat

Esteettömyys

- Paikallisjoukkoliikenne, pitkämatkainen linja-autoliikenne, junaliikenne, lentoliikenne, matkustaja-alusliikenne
- Tulossa: taksiliikenne

Yhteiskäyttöpalvelut

- Sähköpotkulautapalvelut
- Tulossa: kaupunkipyörät, yhteiskäyttöautopalvelut, kaupallinen pysäköinti

Taksipalvelut

- Tulossa: Taksien alueellinen kysyntä, tarjonta ja hinnoittelu

Muut

- Lippu-, maksu ja informaatiojärjestelmät
- MaaS-palvelut

Tavaraliikennepalveluiden tilannekuva

Kuljetusmuotojen roolit

- Kuljetusmuotojen roolit, huolintapalvelut, huoltovarmuus, eri kuljetusmuotojen rooli ja markkina

Tavaraliikenne Suomessa

- Tavaraliikenteen kuljetusmäärät ja suoritteet kokonaisuudessaan

Logistiikan tila ja toimintaedellytykset

- Kv-vertailu, logistiikan tila, logistiikkakustannukset- ja markkinat

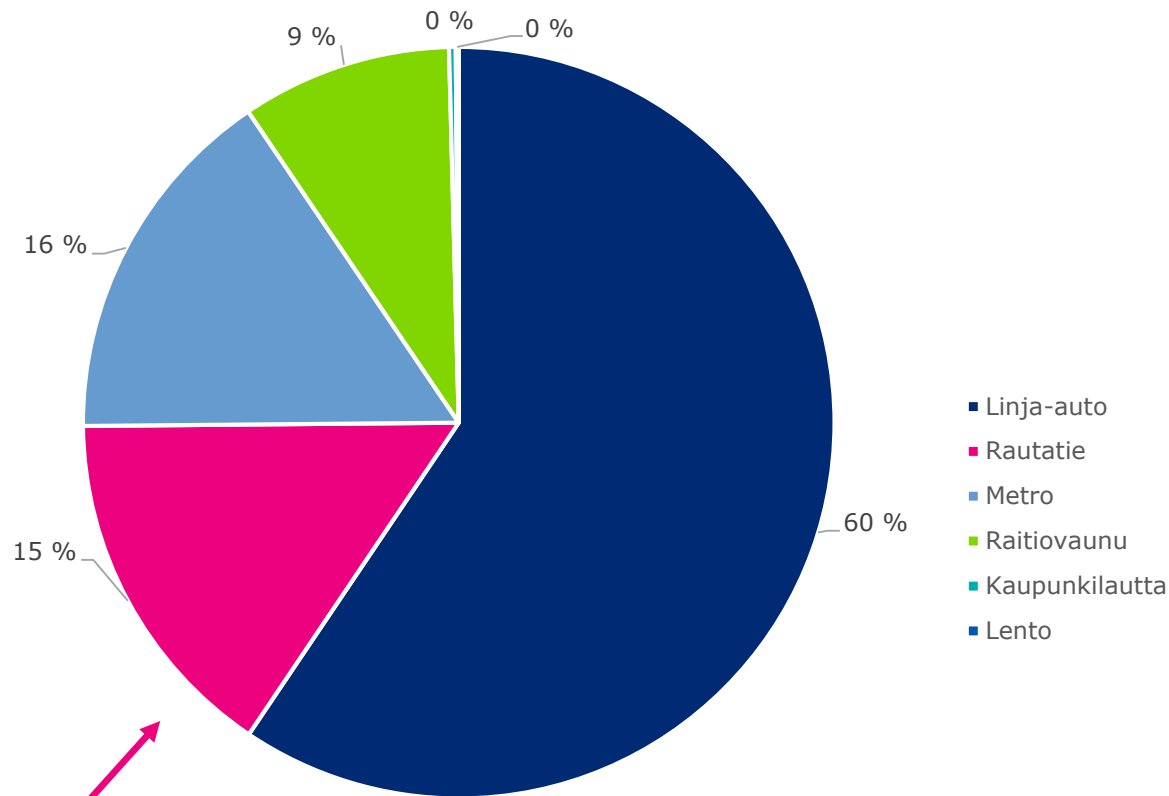
Kuljetusmuotokohtaiset tiedot

- Vesikuljetukset, rautatiekuljetukset, tiekuljetukset, lentoliikenteen kuljetukset

Yleistä julkisesta liikenteestä

Matkat
Suorite
Rahoitus

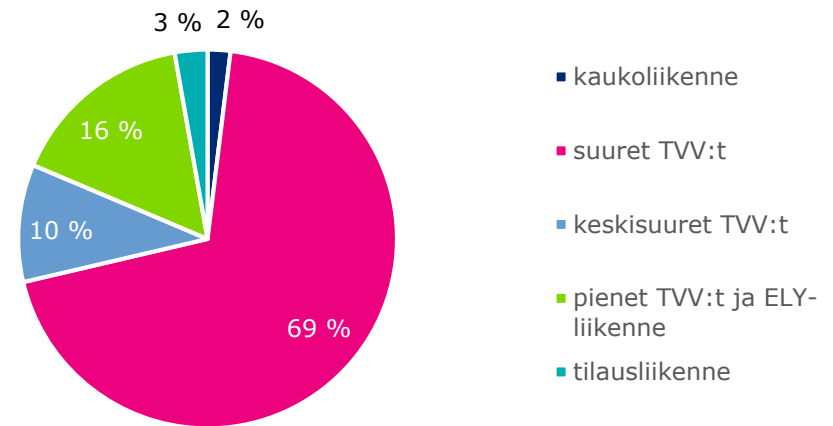
Joukkoliikennematkojen jakautuminen 2020

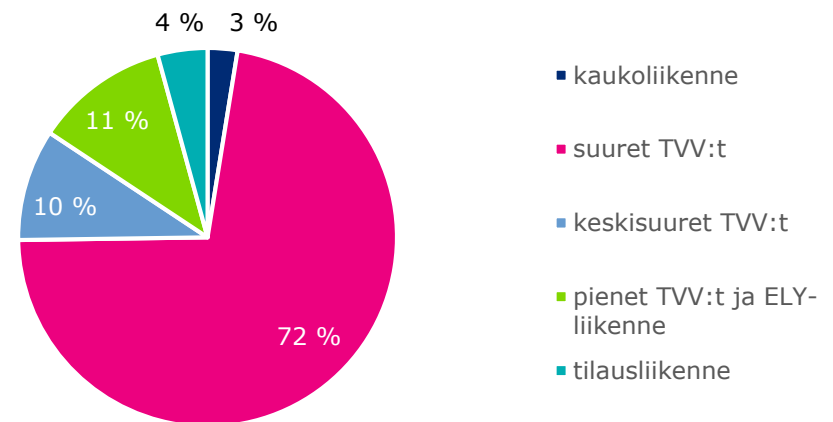
Lähijunaliikenne 79%

2020: 385,22 milj. matkaa
2019: 610,82 milj. matkaa

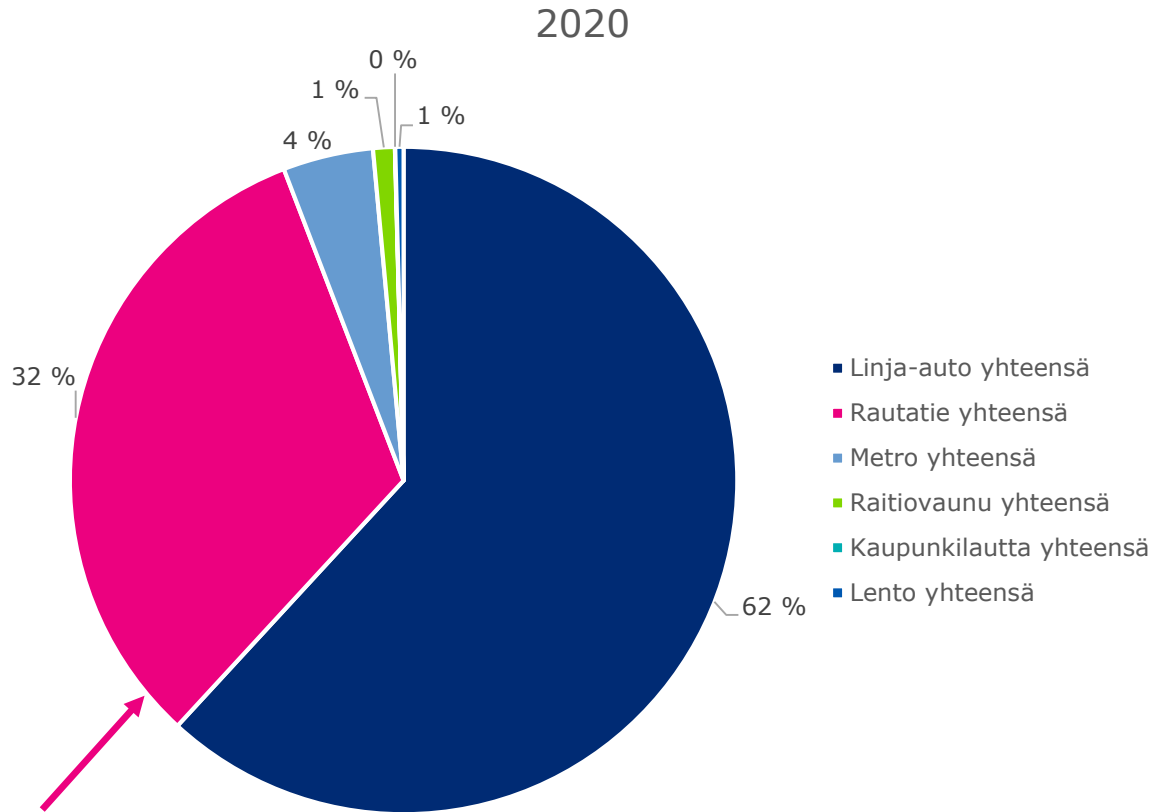
Linja-automatkojen jakautuminen 2020

Linja-automatkojen jakautuminen 2019

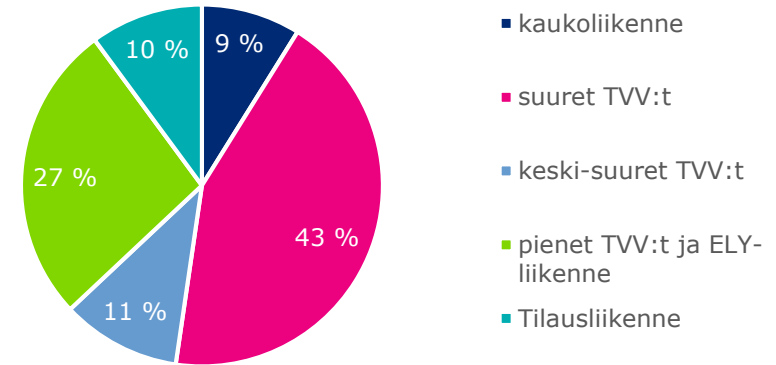
Joukkoliikennetarjonnan jakautuminen (ajon.km) 2022

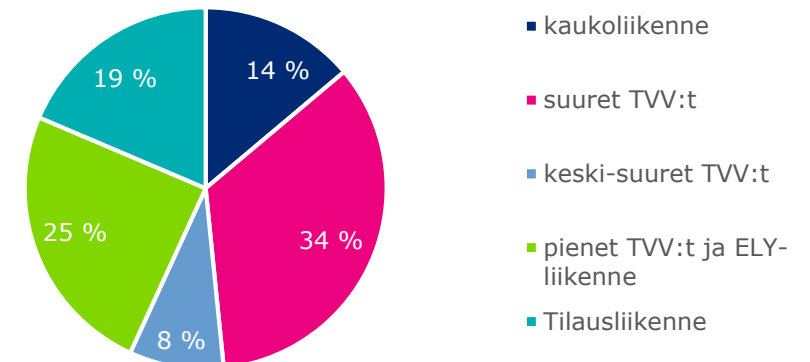
Kaukojunaliikenne 66 %

2020: 544,24 ajon.km
2019: 659,92 ajon.km

Linja-autoliikenteen suoritteiden jakautuminen
2020

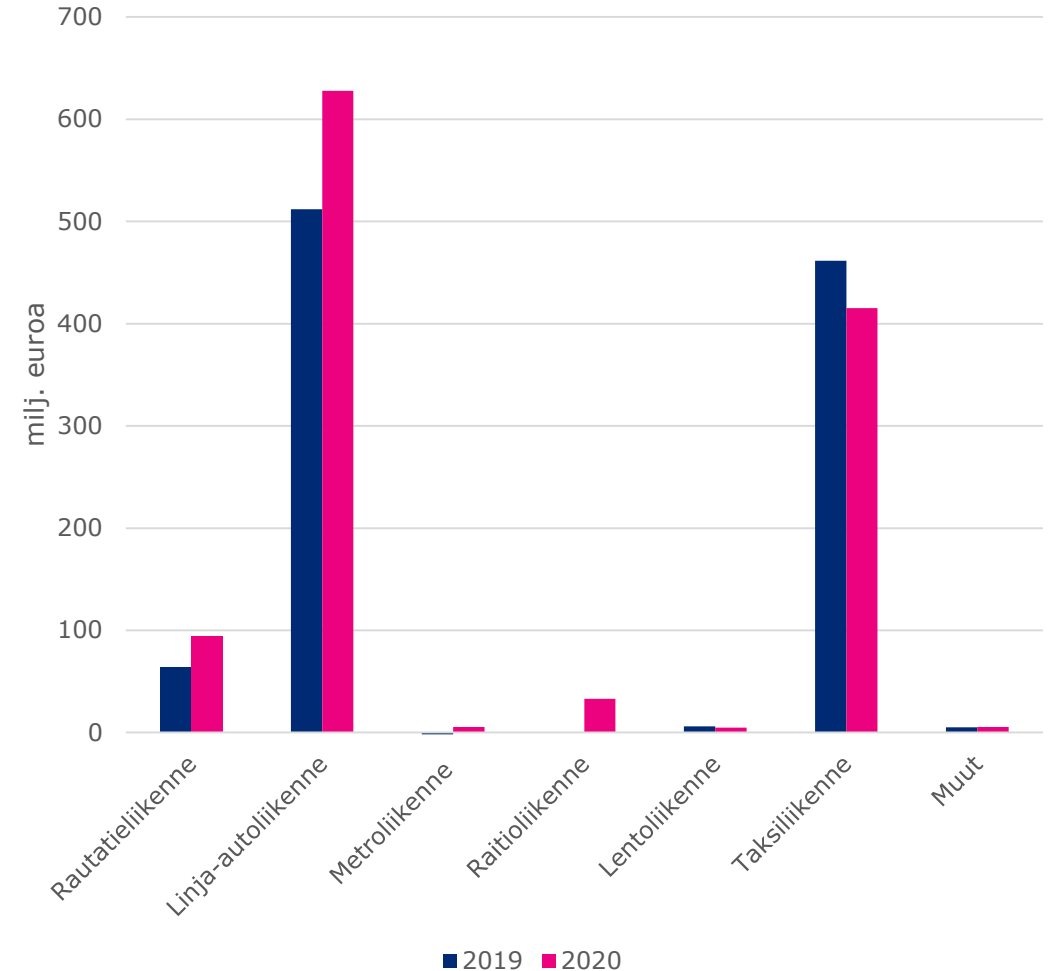

Linja-autoliikenteen suoritteiden jakautuminen
2019

Julkisen rahoituksen kohdentuminen 2019 ja 2020

- ▶ Vuonna 2020 julkista liikennettä rahoitettiin 1,186 miljardilla eurolla (+18 %), josta joukkoliikenteen osuus oli 64 %. Loppurahoitus kohdistui taksiliikenteeseen
- ▶ Valtion ja kuntien rahoitussuhde ei ole merkittävästi muuttunut. Matkustajamäärien romahtaminen ja sitä kautta lipputulojen pienenemisen paikkaaminen nosti suoran rahoituksen osuutta
  - ▶ Valtio: koronatuot
  - ▶ Kunnat: kuntien rahoituksen nosto

Pidempimatkainen joukkoliikenne

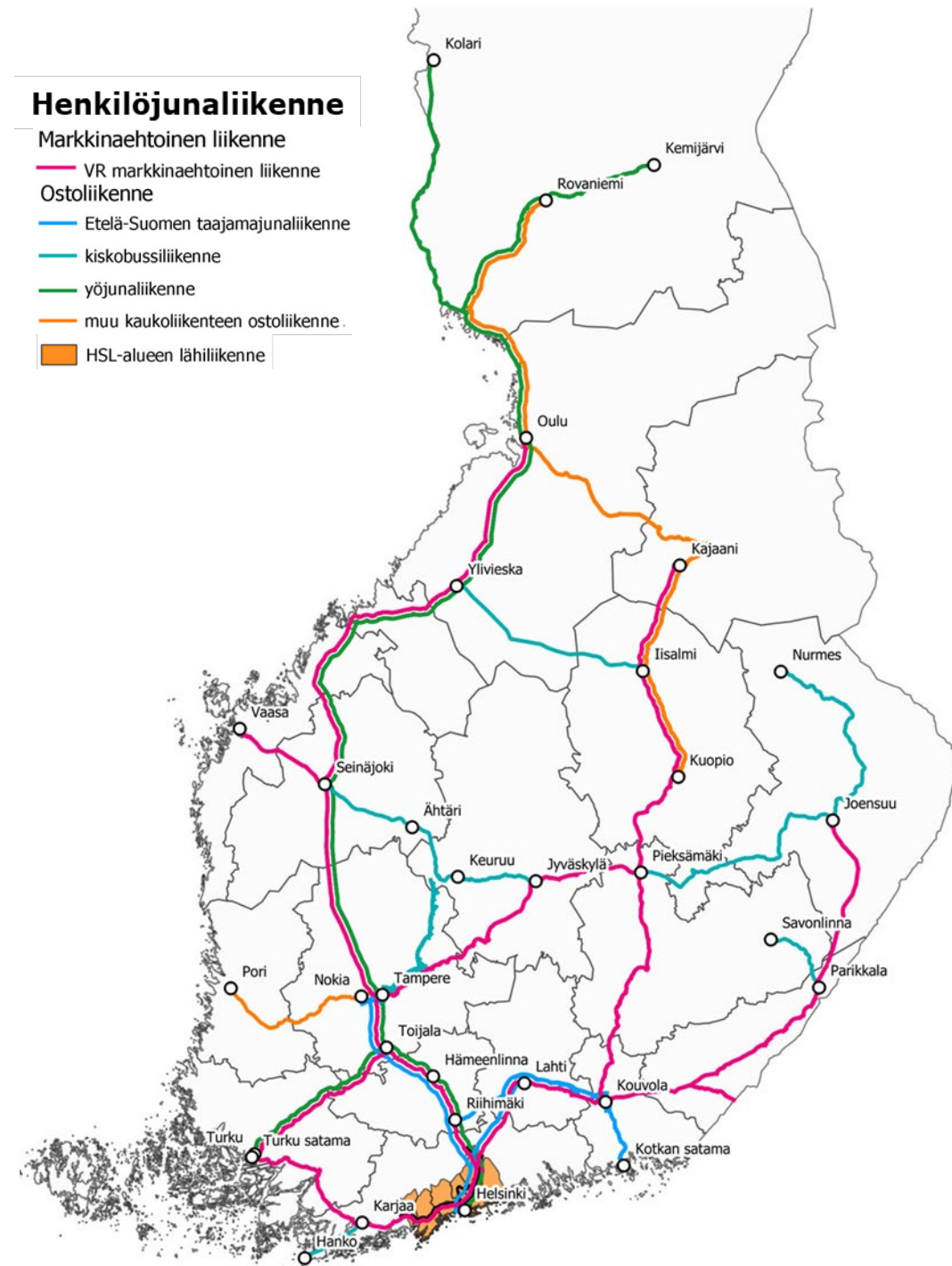
Junaliikenne

Pitkämatkainen linja-
autoliikenne

lentoliikenne

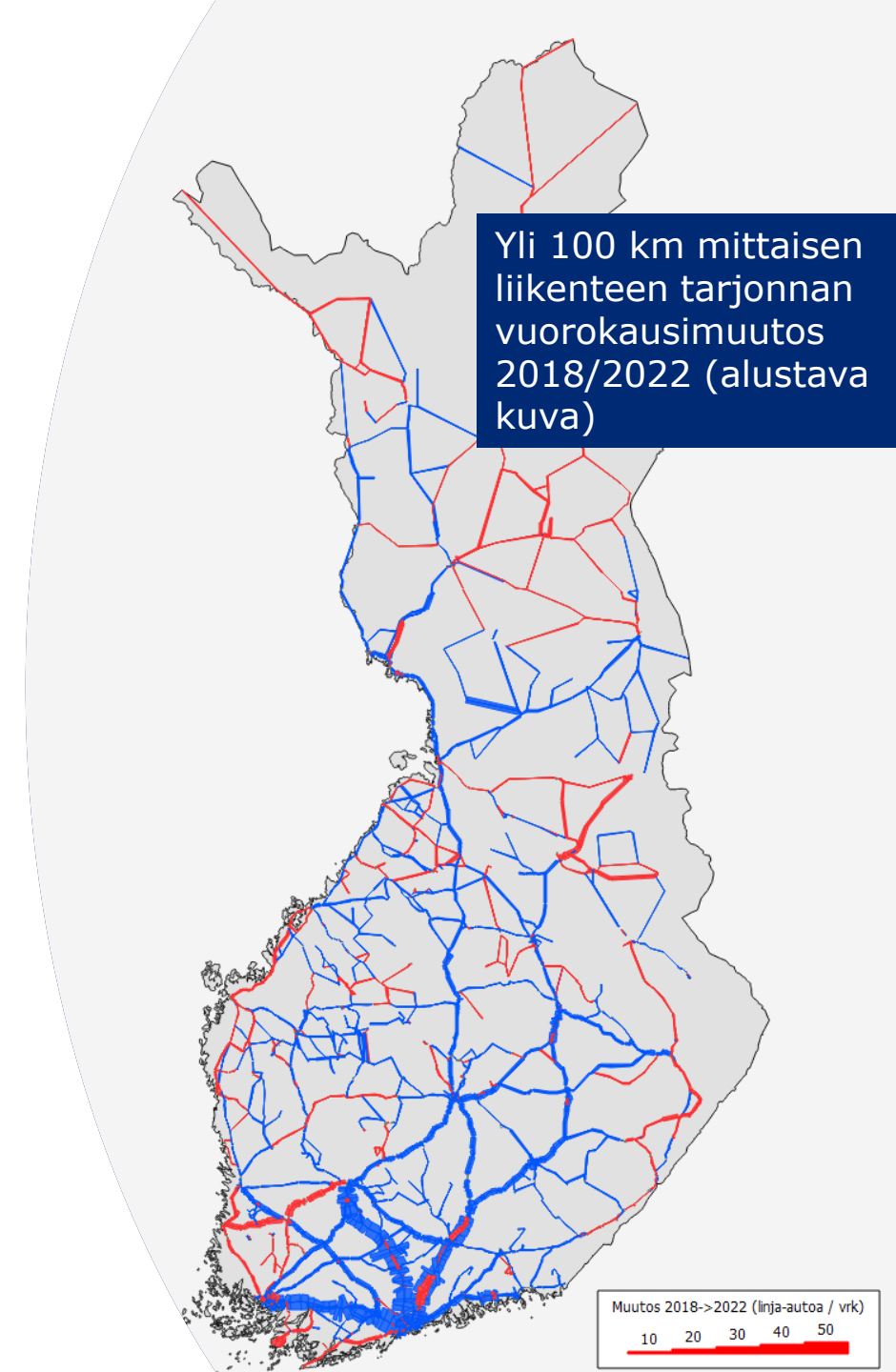
Kaukojunaliikenteessä matkustajamäärät palautumassa pandemiaa edeltävälle kasvu-uralle

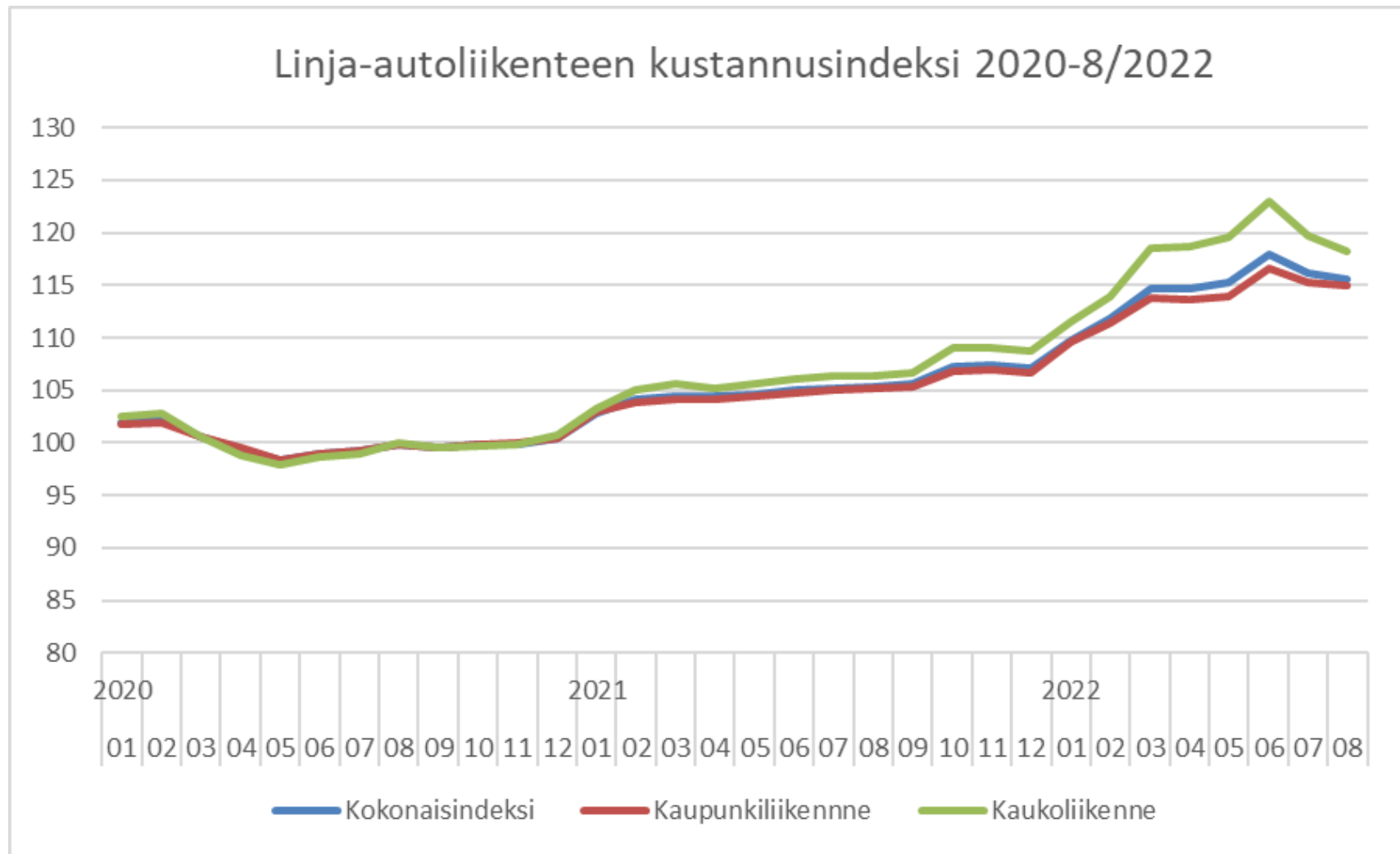
- ▶ Kaukojunaliikenteen matkustajamäärät ovat lähteneet selvään kasvuun kevään 2022 pandemiatilanteen hellitettyä
- ▶ VR:n julkistamien tietojen mukaan kesä-syyskuussa 2022 ollaan ylitetty vuoden 2019 kesä-syyskuun matkustajamäärät
- ▶ LVM:n 9-vuotinen ostoliikennesopimus voimassa 1.2.2022-31.12.2030, jonka jälkeen liikenne kilpailutetaan

Pandemian vaikutukset näkyvät vielä pitkämatkaisessa linja-autoliikenteessä

- ▶ Pitkämatkainen linja-autoliikenne reagoi korona-aikana muita liikennemuotoja herkemmin muuttuviin tilanteisiin. Markkinaehtoisessa liikenteessä oli paljon lakkautuksia koronapandemian johdosta, mutta toisaalta vuoroja myös palautettiin katkojen jälkeen nopeastikin
- ▶ Toukokuussa 2022 pitkämatkaisen linja-autoliikenteen tarjonta oli selvästi pienempää kuin keväällä 2018
- ▶ ELY-keskukset ovat korvanneet alueille tärkeitä lakkautettujen linjojen yhteyksiä. Kustannusvaikutukset ovat pitkäaikaisia ja markkinaehtoisen liikenteen palautuminen epävarmaa
- ▶ Vaikka matkustajamäärät ovat lisääntyneet markkinaehtoisessa liikenteessä, on polttoaineen hinnan kasvu syönyt osan myönteisestä kehityksestä. Lisäksi valtakunnallinen kuljettajapula vaikeuttaa osaltaan joukkoliikenteen toimintaa.

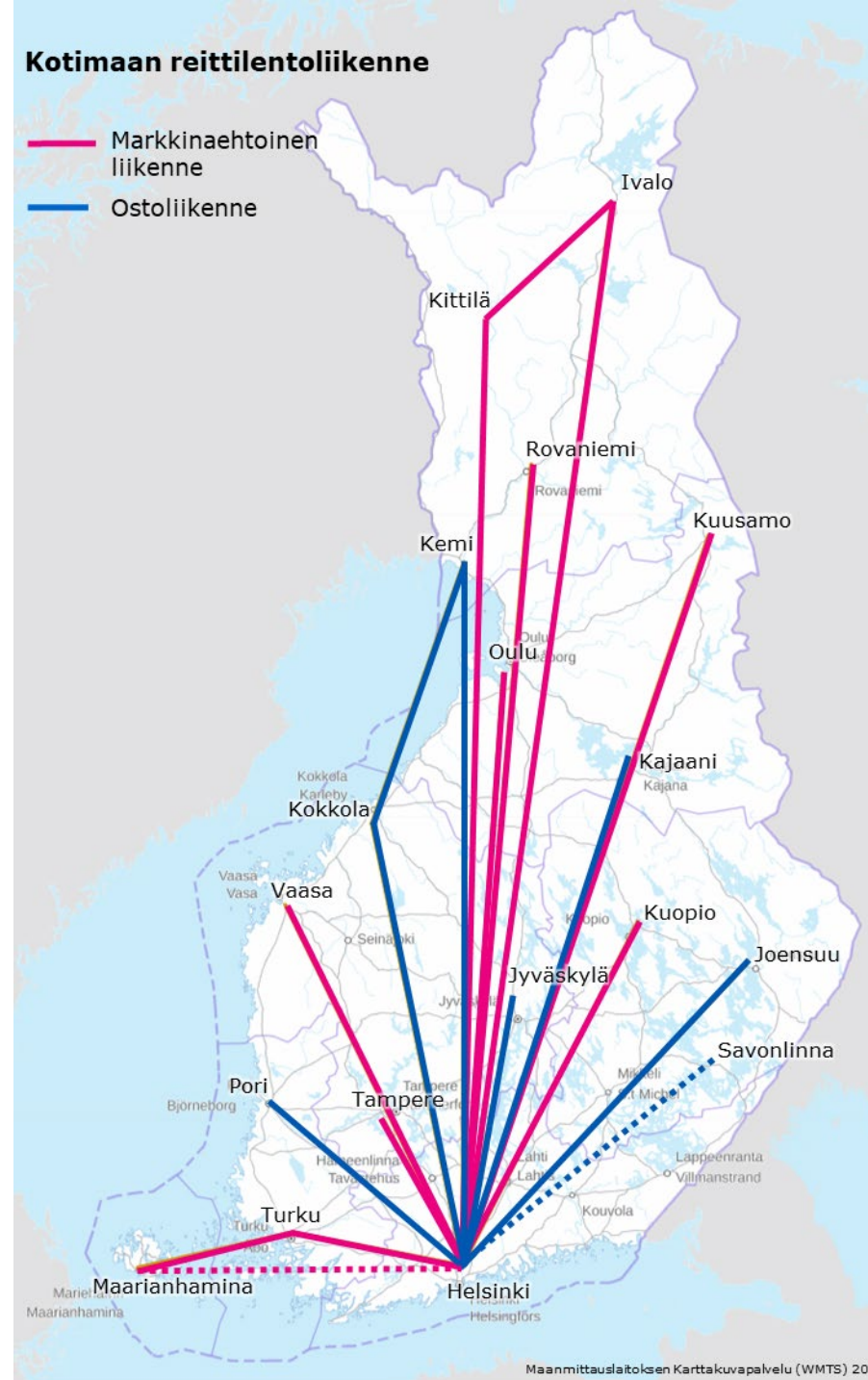
- ▶ Vuosimuutos 10% luokkaa
- ▶ Polttoaineiden hinnanmuutokset, painoarvo indeksissä 13-18% riippuen liikennetyypistä

Lentoliikenne elpymässä

- ▶ Koronapandemian hellitettyä markkinaehtoinen liikenne on elpynyt maakuntakentillä sekä kotimaan että ulkomaanyhteyksillä. Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset näkyvät ulkomaan lentoyhteyksien tarjonnassa.
  - ▶ Kotimaan yhteyksillä suurin tarjonta on Helsingin ja Oulun sekä Helsingin ja Rovaniemen välillä, joilla on myös kaksi markkinaehtoista toimijaa
  - ▶ Matkustajamäärät vuonna 2022 (tilanne 9/2022) niin kotimaan kuin ulkomaan lennoilla ovat ylittäneet vuosien 2020 ja 2021 tason, mutta vuoden 2019 tasolle ei ole palattu Finavian tilastojen perusteella
- ▶ Säännöllisen reittilentoliikenteen kilpailutuksia tehty vuonna 2022
  - ▶ Säännöllistä ostoliikennettä on ollut pidempään Savonlinna-Helsinki-välillä valtion ja Savonlinnan kaupungin yhteishankinta ja Pori-Helsinki välillä Porin kaupungin hankkimana. Lisäksi Ahvenanmaan maakuntahallitus on ostanut liikennettä Maarianhaminasta Tukholmaan. Koronapandemian aikana viiden kentän markkinaehtoinen liikenteen lakkautuminen korvattiin valtion tilapäisellä ostoliikenteellä, jota jatkettiin heinäkuuhun 2023.
- ▶ Suomessa sähköisen reittilentoliikenteen arvioidaan alkavan 2020-luvun lopulla ja yleistyvän 2030-luvulla.
  - ▶ Liikennejärjestelmän näkökulmasta kilpailullinen tila on reiteillä, jotka ovat yli 200 km pituisia sekä reiteillä joilla ei ole junaliikennettä tai niillä on esim. vesistöjen ylittämistä

Kotimaan reittilentoliikenne

- Markkinaehtoinen liikenne
- Ostoliikenne

Paikallis- joukkoliikenne

Joukkoliikenne-
viranomaisten
järjestämä liikenne

Paikallisliikenteessä pandemian vaikutukset näkyvät vielä selvästi

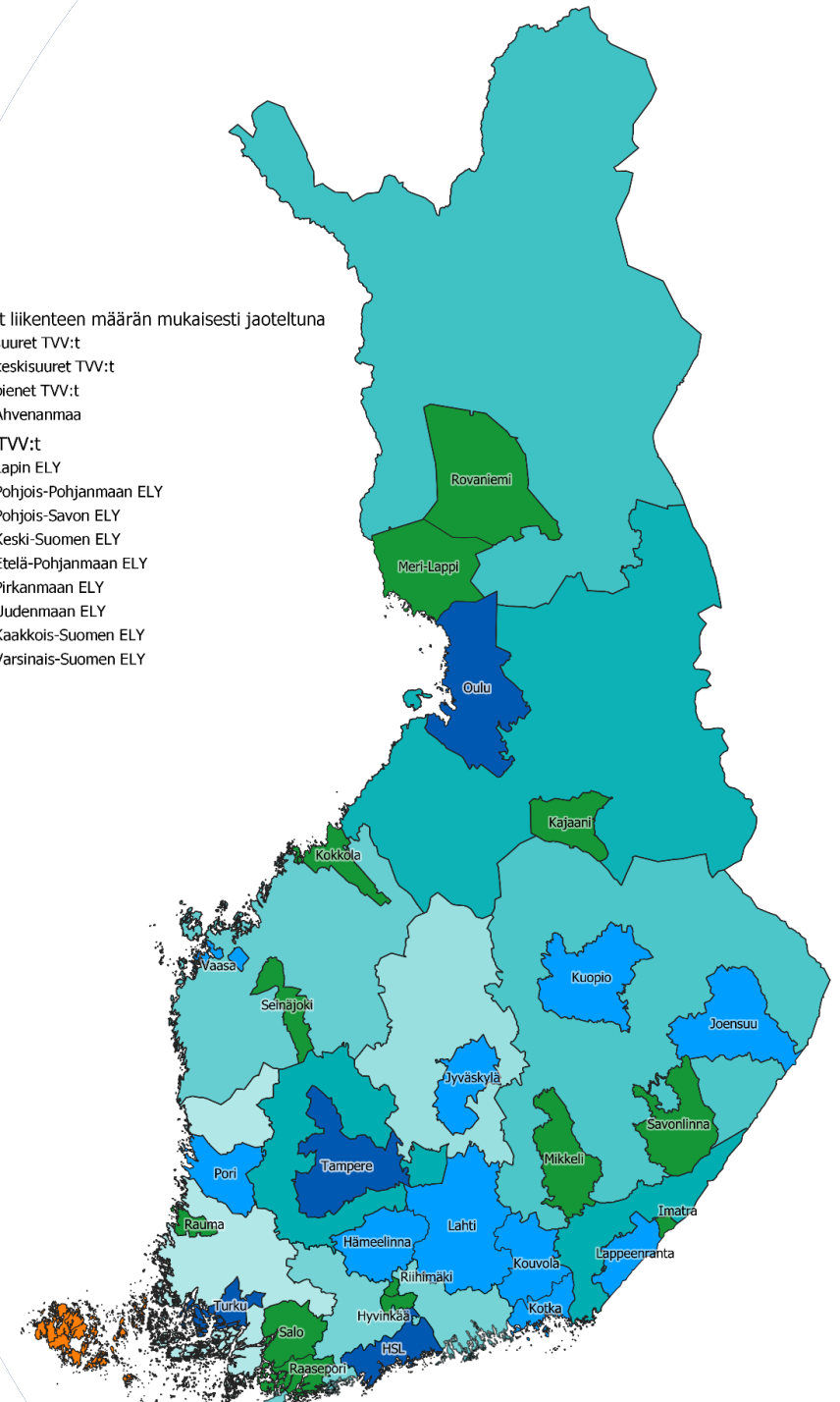
- ▶ Joukkoliikenteen suora julkinen rahoitus kasvoi pandemian myötä merkittävästi
  - ▶ kuntien ostojen osuus kasvoi 36 % (265 milj. € → 417,16 milj. € 2019-2020)
  - ▶ valtion ostojen osuus kasvoi 57 % (73,91 milj. € → 173,52 milj. € 2019-2020)
- ▶ Koronaa edeltävälle tasolle toipuminen hidasta, etätyön vaikutukset pitkäkestoisia
  - ▶ Suurten ja keskisuurten joukkoliikenne-viranomaisten arvio vuodelle 2022: matkustus -20% ja lipputulot -100M€ verrattuna vuoteen 2019
- ▶ Linja-autoliikenteen kustannusindeksi nousut vuositasolla +10% vaikutukset suurille ja keskisuurille kaupunkiseuduille n. 80M€

TVV:t liikenteen määrän mukaisesti jaoteltuna

- suuret TVV:t
- keski-suuret TVV:t
- pienet TVV:t
- Ahvenanmaa

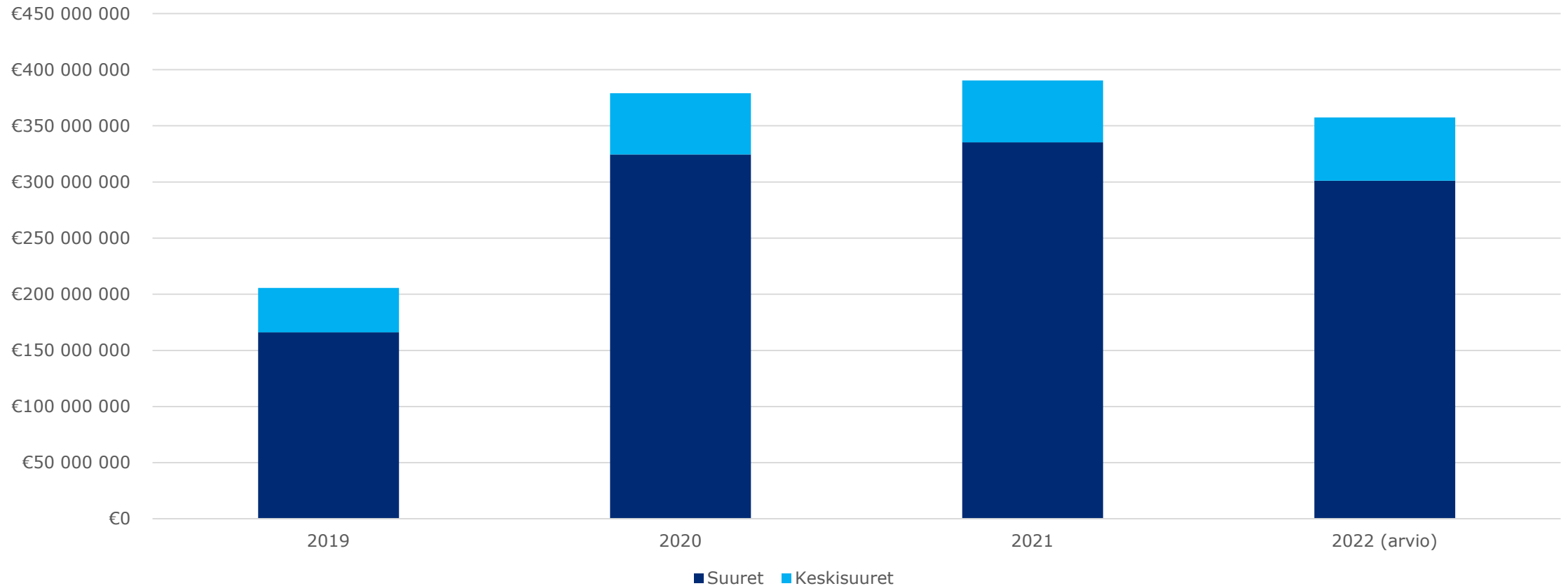
ELY-TVV:t

- Lapin ELY
- Pohjois-Pohjanmaan ELY
- Pohjois-Savon ELY
- Keski-Suomen ELY
- Etelä-Pohjanmaan ELY
- Pirkanmaan ELY
- Uudenmaan ELY
- Kaakkois-Suomen ELY
- Varsinais-Suomen ELY

Joukkoliikenteen nettokustannukset kasvoivat merkittävästi matkustuksen vähennyttyä

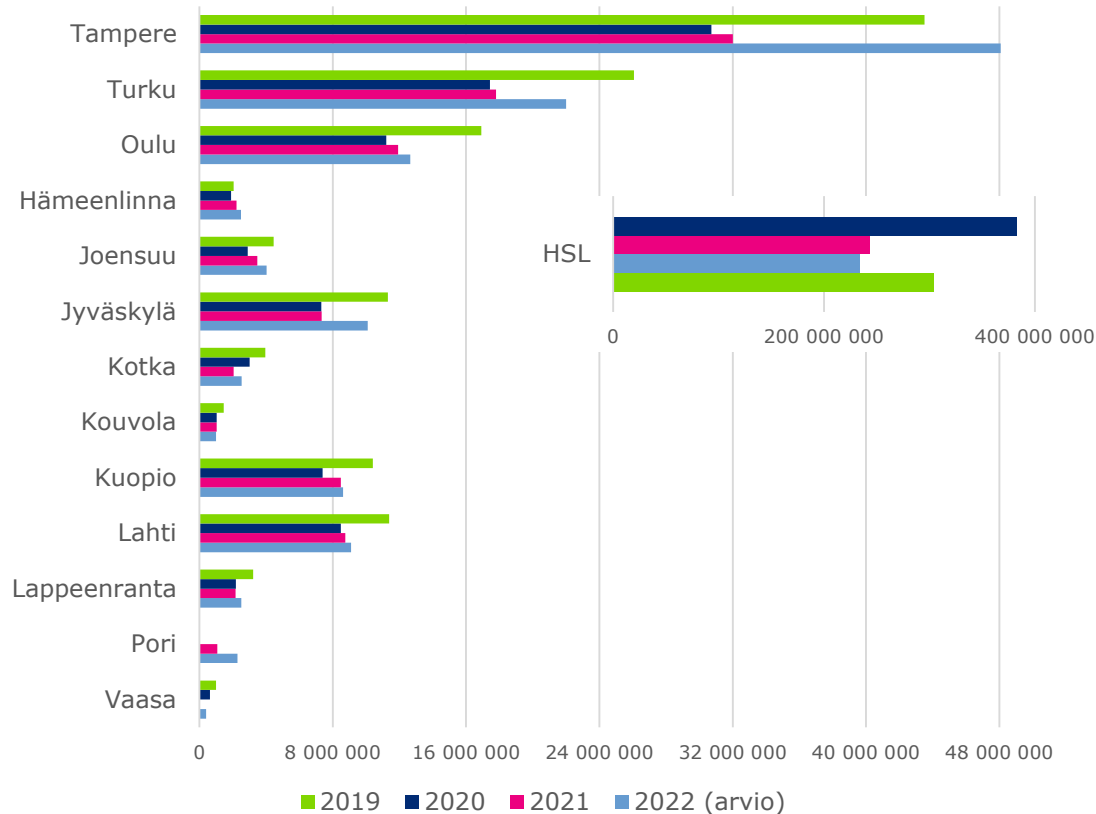
Joukkoliikenteen nettokustannukset suurten ja keskisuurten joukkoliikenneviranomaisten liikenteessä

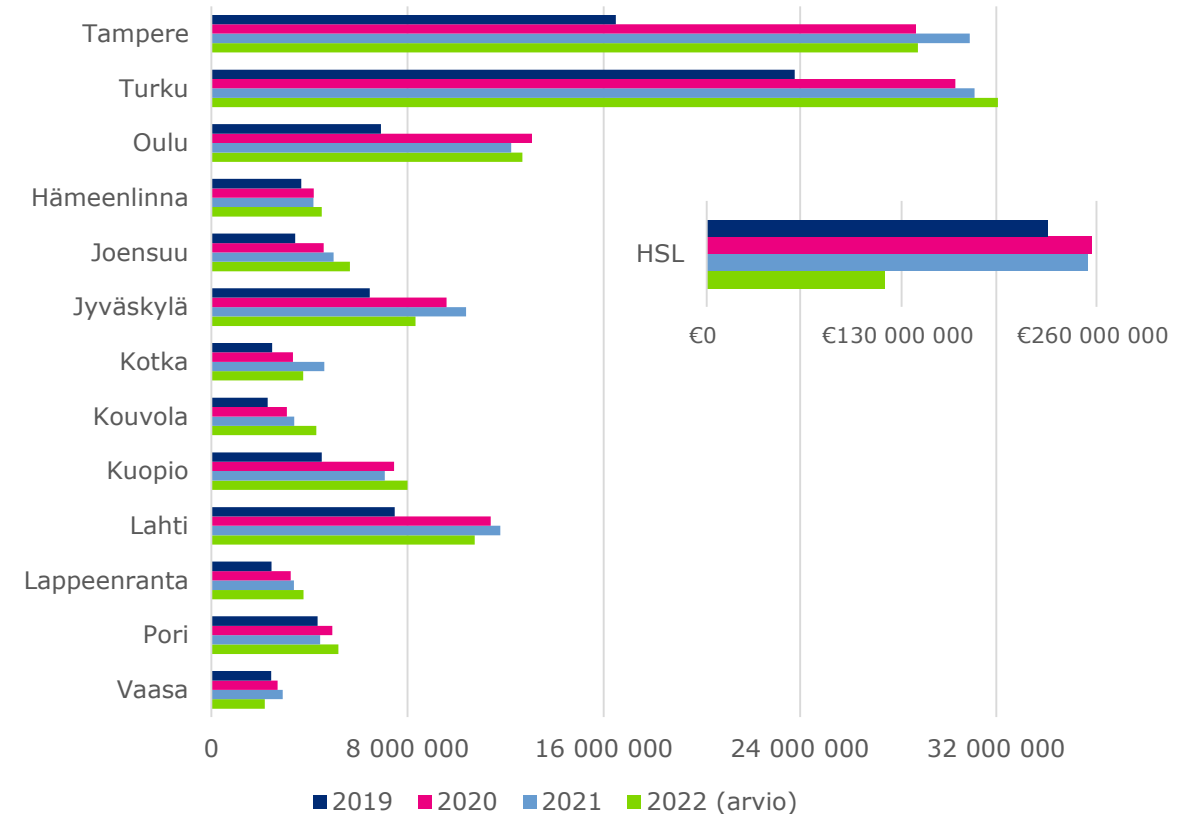

Lipputulot noin 15-25 % pienemmät kuin 2019 Nettokustannukset noin 74 % suuremmat kuin 2019

Lipputulot 2019-2021 ja arvio 2022

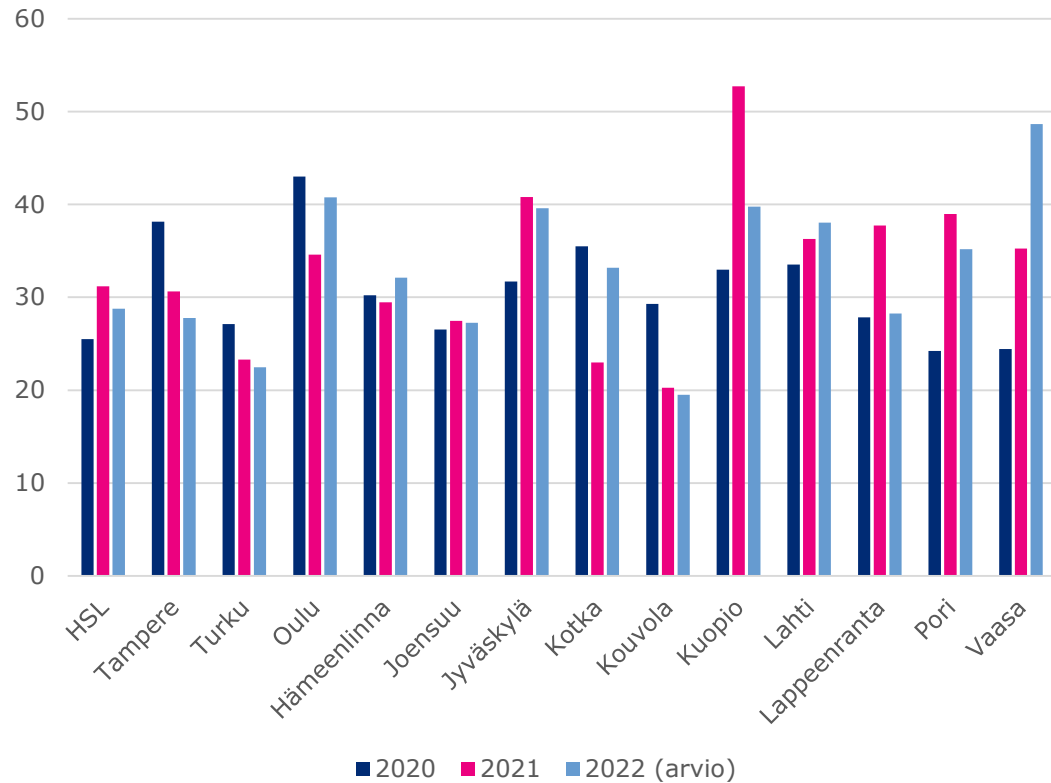

Nettokustannukset 2019-2021 ja arvio 2022

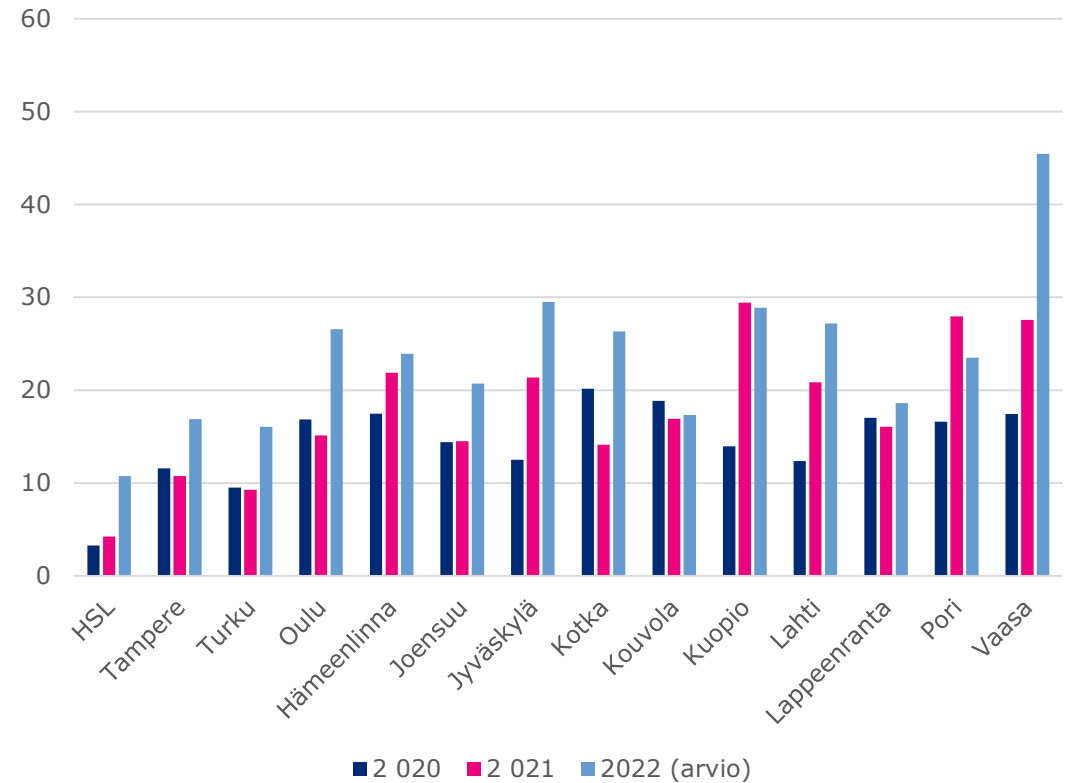

Valtion rahoitusosuus kasvoi merkittävästi pandemian myötä

Valtion rahoitusosuus (%)
nettokustannuksista sisältäen koronatuken

Valtion rahoitusosuus (%)
nettokustannuksista ilman koronatukea

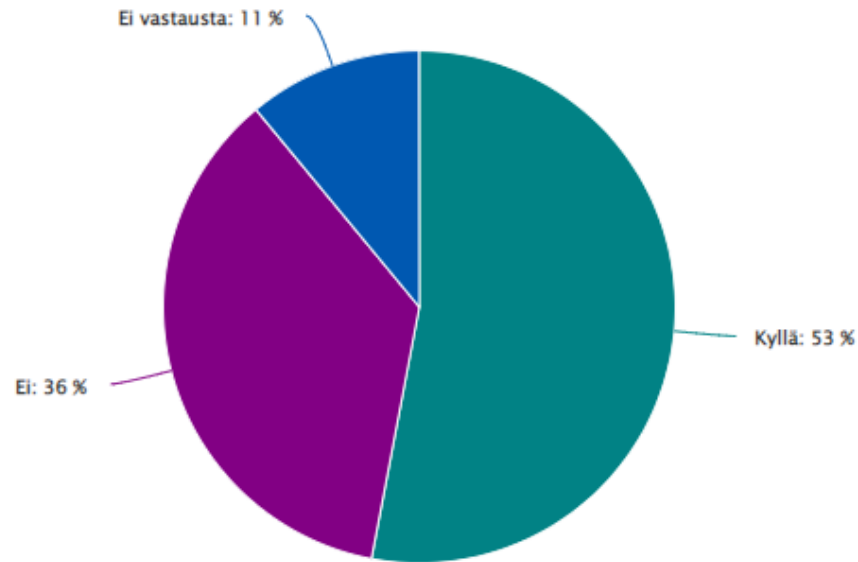
Lippu-, maksu- ja informaatio- järjestelmät MaaS

Lippujärjestelmien yhteentoimivuus etenee

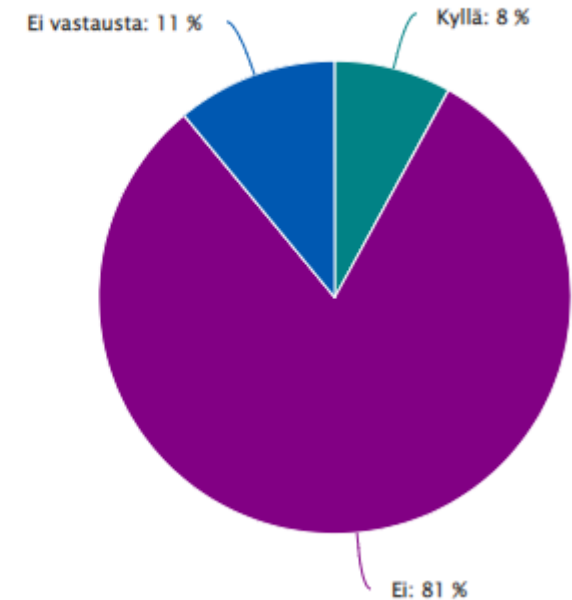
- ▶ yksi joukkoliikenteen keskeisiä tavoitteita. Matkustajan tulisi voida matkustaa helposti yhdellä lipulla liikennemuodosta, liikkumispalvelun tuotantotavasta tai tilaajasta riippumatta
  - ▶ joukkoliikenneviranomaiset ovat perustaneet yhteisen lippu- ja maksujärjestelmän (Waltti-järjestelmä)
  - ▶ Markkinaehtoiset toimijat (mm. Matkahuolto) ovat osaltaan huolehtineet yhteentoimivuudesta monella seudulla ja kaukoliikenteessä valtakunnallisesti
- ▶ Tunnistepohjaisuus on ottanut harppauksia viimeisen vuoden aikana ja toteutuksia on nyt laajasti ympäri Suomea
  - ▶ Näillä näkymin kaikki sopimusliikenne on tunnistepohjaisuuden piirissä vuoteen 2024 mennessä
  - ▶ joukkoliikenneviranomaisten (TVV) osalta kertalippurajapintoja on avattu kattavasti (joissakin tapauksissa rajapintoja ei kuitenkaan ole otettu tuotantokäyttöön, koska lippujen jälleenmyynnille ei ole kysyntää)
  - ▶ Myös toisen puolesta asiointissa on tapahtunut edistymistä. Jonkin verran on jo toteutettu rajapintoja, jotka mahdollistavat asiointia asiakkaan puolesta hänen käyttäjätilillään. Tämä edesauttaa matkaketjuja tai "liikkumispaketteja" tarjoavien palveluiden kehittämistä. Kysyntä puolesta-asiointirajapintojen hyödyntämiseen on vähäistä.

Joukkoliikenneviranomaisten tilanne puolesta-asiointirajapinnan osalta

Asiakas/käyttäjätijärjestelmä käytössä

Onko rajapinta avattu puolesta -asiointiin?

Maksutavat monipuolistuneet joukkoliikenteessä

- ▶ lippujen maksutavat ovat monipuolistuneet ja vaihtelevat viranomaisalue- ja liikennöitsijäkohtaisesti
- ▶ matkan maksaminen lähimaksulla siten, että tieto maksusta välittyy joukkoliikenteen taustajärjestelmään, ei ole vielä kovin yleistä
- ▶ Lähimaksun kautta tieto matkustuksesta taustajärjestelmään, joka mahdollistaa matkustajalle edullisten lipputuotteiden tarjoamisen.
  - ▶ Esim. voidaan yhdistää useampi lähimaksulla hankittu kertalippu edullisemmaksi kausituotteeksi tai soveltaa päiväkohtaista hintakattoa (capping)
  - ▶ Lähimaksu on mahdollista suurimpien kaupunkialueiden joukkoliikenteessä, poislukien HSL-alue, jossa lähimaksua kokeillaan rajoitetusti muutamalla linjalla
- ▶ Mobiilisti matkojen ostaminen on useimmilla kaupunkialueilla mahdollista, ELY-liikenteessä mobiilimaksaminen riippuu liikennöitsijästä
  - ▶ Kaikissa mobiilimatkoissa on mahdollista ostaa kertalippuja ja suurissa kaupungeissa myös kausituotteita
  - ▶ Keskisuurten ja pienten kaupunkien mobiilituotteiden laajentaminen käynnissä
  - ▶ Myös mm. Matkahuollon kautta voi hankkia useamman kaupunkialueen lipputuotteita

Suomessa erityyppisiä MaaS (Mobility as a Service) palveluita

- ▶ Liikennepalveluissa yhdistämispalvelulla tarkoitetaan matkaketjujen muodostamista yhdistelemällä eri palveluntarjoajien liikkumispalveluja
- ▶ Palveluntarjoajat voivat joko pelkästään välittää- ja yhdistää palveluita tai tämän lisäksi tarjota itse tuottamiaan tai muodostamiaan palveluja
  - ▶ Esim. Whim välitys- ja yhdistämispalvelu, joka ei itse tuota kuljetuspalvelua
  - ▶ Esim. reittisuunnittelun ja liikkumispalvelun tarjoamisen yhdistämistä: HSL sovellus, Nysse mobiili, Matkahuollon Reitit & Liput -sovellus ja Perille.fi
- ▶ Liikennemarkkinoita säännellään Suomessa lailla liikenteen palveluista (320/2017) ja liikkumisen palveluja ja tiedon hyödyntämistä säännellään myös EU-tasolla
  - ▶ EU:n komission 2021 julkaisema MDMS-aloite (multimodal digital mobility services) pyrkii luomaan EU-tasoisien sääntelykehysten MaaS-markkinoiden ja -palvelujen kehitykselle varmistuen kaikille toimijoille tasapuolisen toimintaympäristön ja mahdollisuudet

Yhteiskäyttöpalvelut

sähköpotkulautopalvelut
kaupunkipyörät
yhteiskäyttöautopalvelut
kaupalliset
pysäköintipalvelut

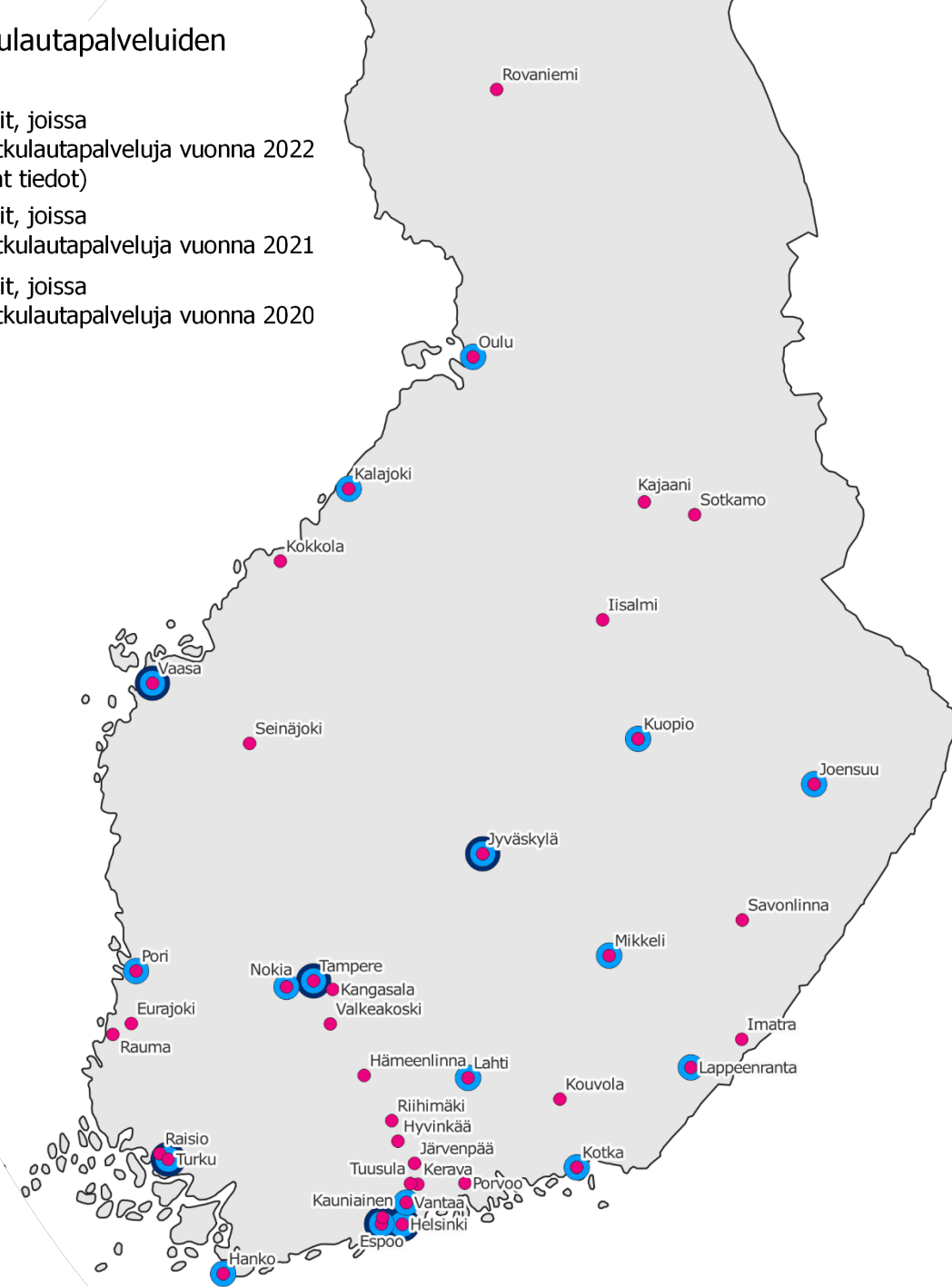

Sähköpotkulautapalvelut laajentuneet nopeasti

- ▶ Palveluiden tarjonta laajentunut lyhyessä ajassa eri kaupunkeihin ympäri Suomen ja niiden käyttö on kasvanut nopeasti
- ▶ Toiminta perustuu vuokraamiseen älypuhelinsovelluksen kautta
- ▶ Palvelee yleensä lyhyitä matkoja tiiviissä kaupunkiympäristössä, mahdollista yhdistää myös osaksi matkaketjuja
- ▶ Aiheuttanut huolta liikenneturvallisuudesta ja kaupunkitilankäytöstä
  - ▶ Yhteistyössä kaupunkien kanssa yritykset rajoittaneet esim. lautojen nopeuksia ja niiden käyttö yöaikaan
  - ▶ Liikenneturvallisuusstrategiassa sähköpotkulautailuun kohdistuvia toimenpiteitä ovat promillerajaa ja kuntien sääntelymahdollisuuksia koskevat selvitykset

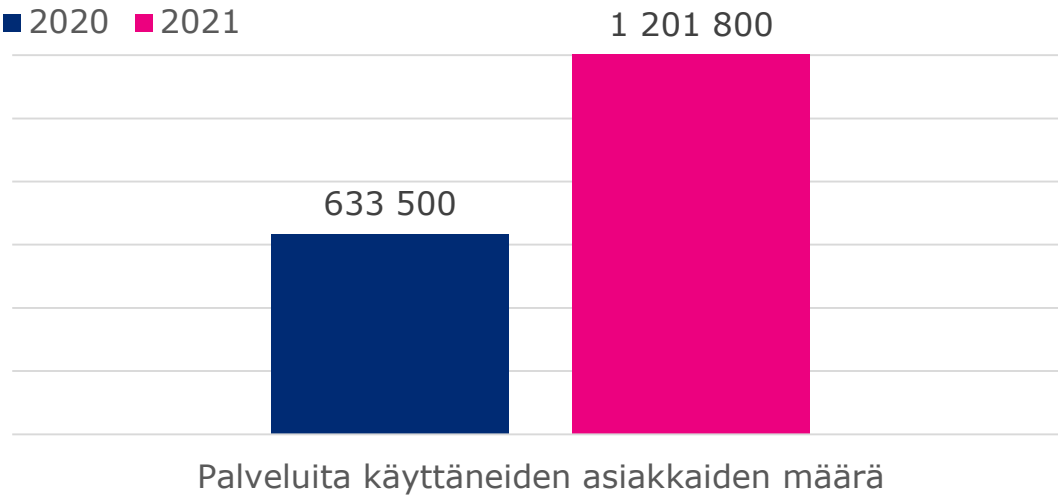
Sähköpotkulautapalveluiden tarjonta

- Kaupungit, joissa sähköpotkulautapalveluja vuonna 2022 (alustavat tiedot)
- Kaupungit, joissa sähköpotkulautapalveluja vuonna 2021
- Kaupungit, joissa sähköpotkulautapalveluja vuonna 2020

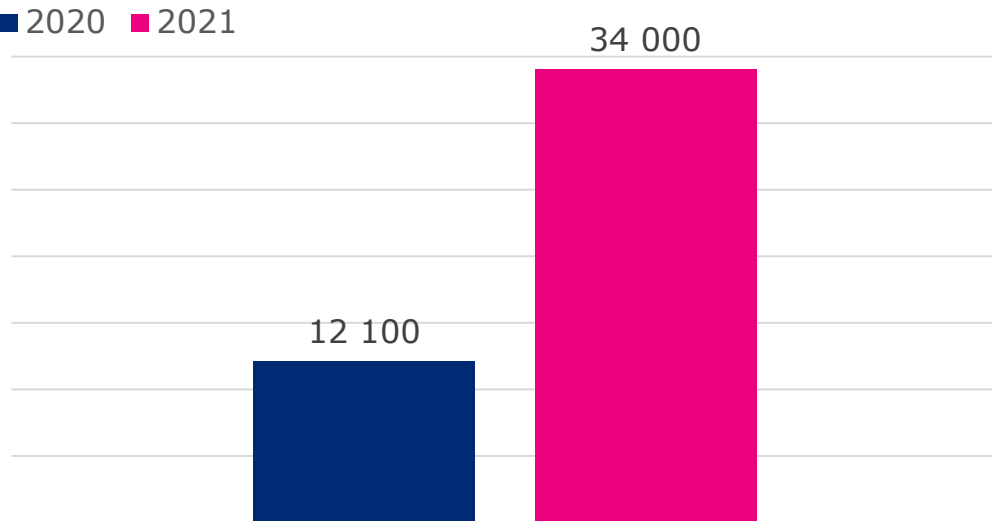
Sähköpotkulautapalveluiden kehitys on ollut nopeaa

■ 2020 ■ 2021

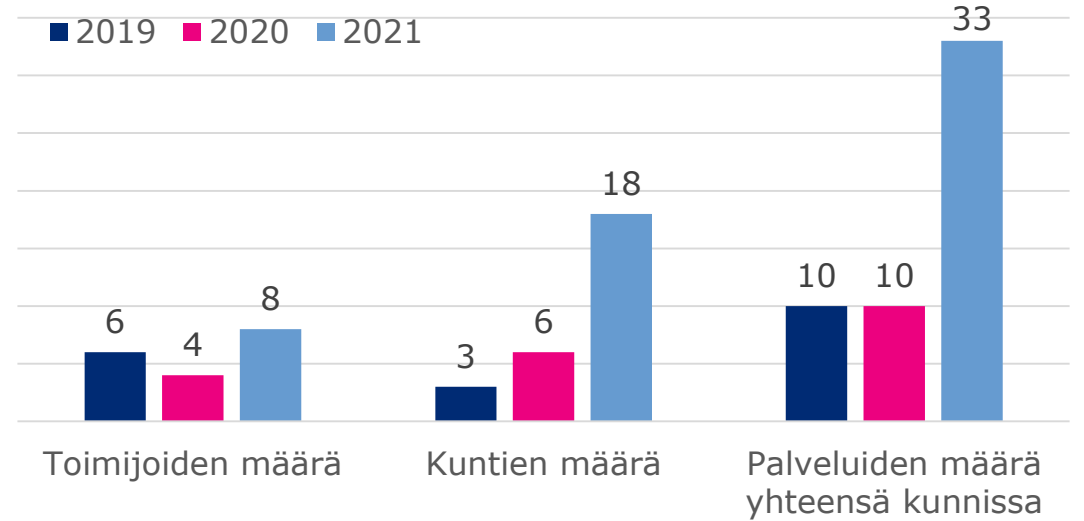
Palveluita käyttäneiden asiakkaiden määrä

■ 2020 ■ 2021

Sähköpotkulautojen määrä

■ 2019 ■ 2020 ■ 2021

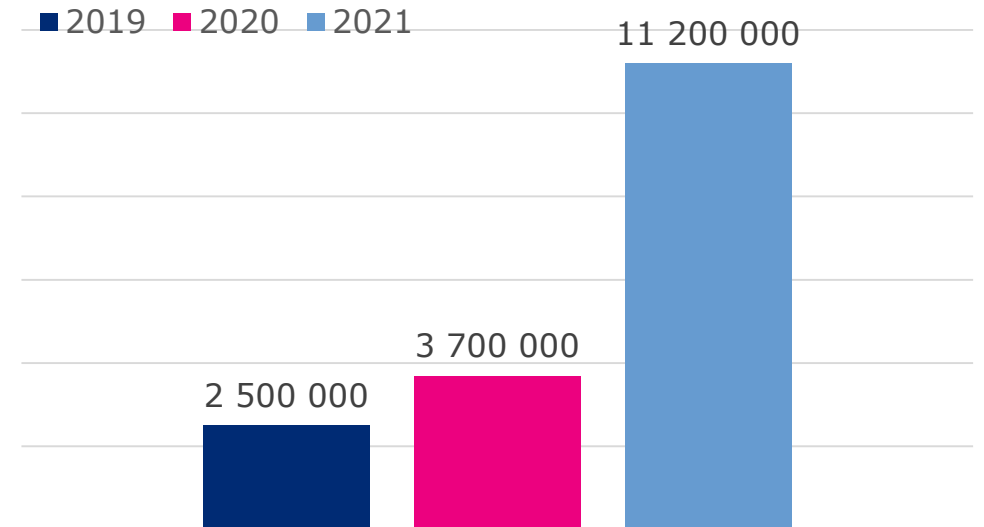

Toimijoiden määrä

Kuntien määrä

Palveluiden määrä yhteensä kunnissa

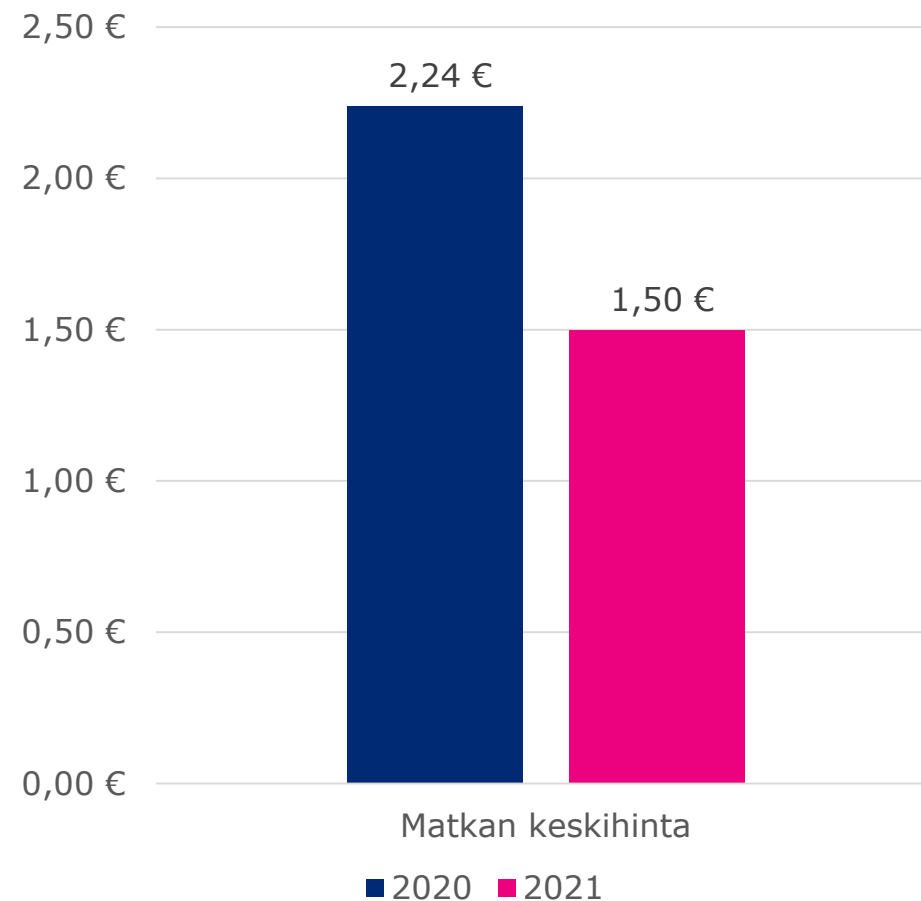
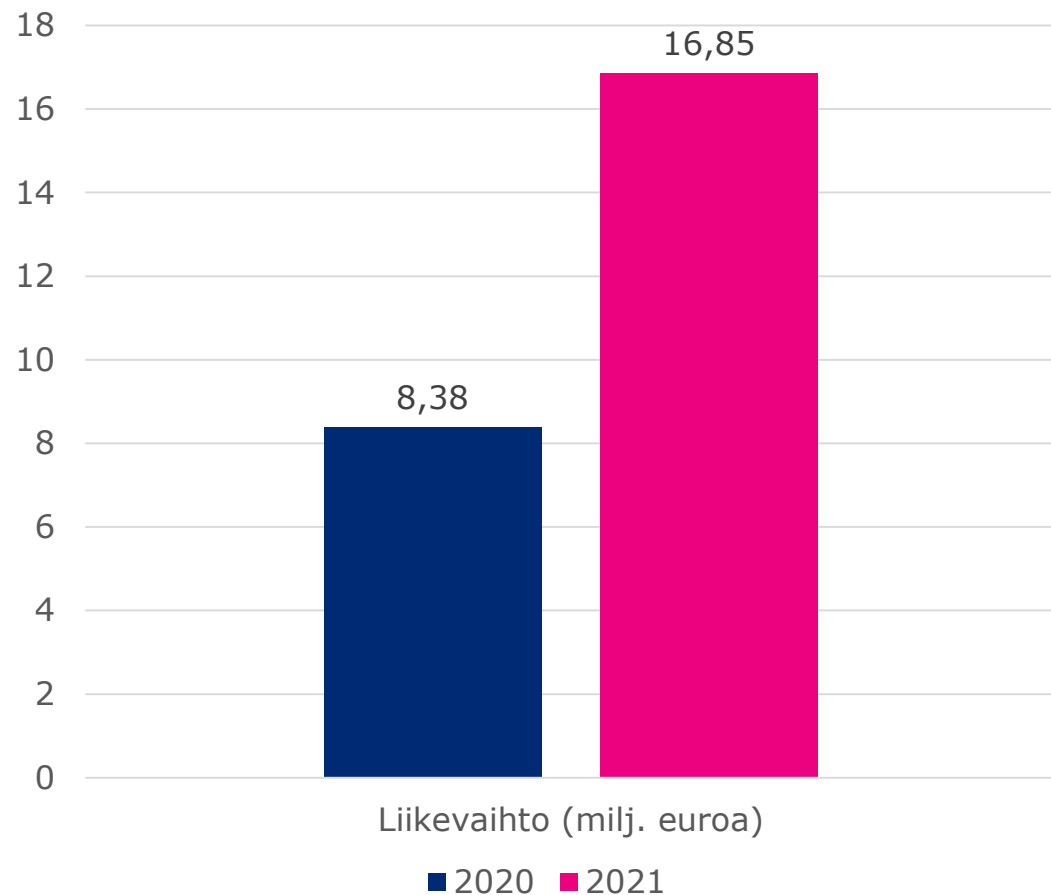
■ 2019 ■ 2020 ■ 2021

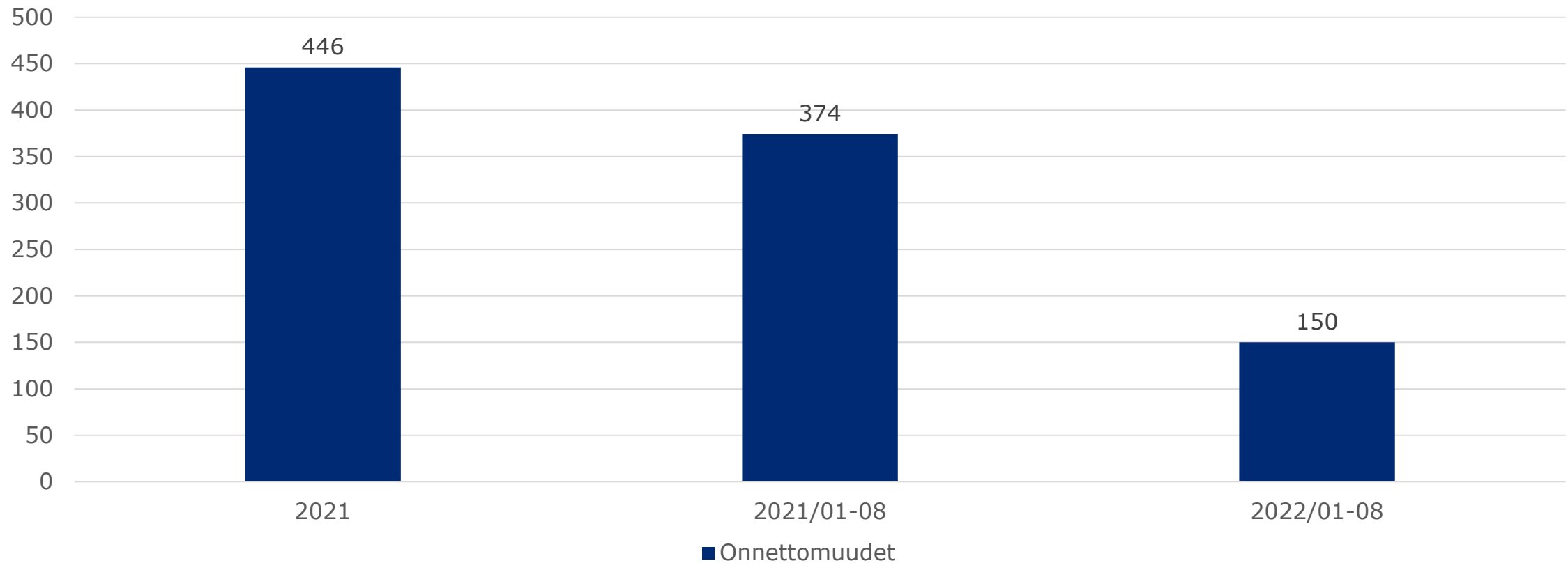
Matkojen määrä

Vuosien 2020 ja 2021 tiedot yritysten Traficomin tiedonkeruuseen toimittamista tiedoista

Alan liikevaihto noussut, matkan keskihinnat laskeneet 2020-2021

Liikenneturvallisuus HUS-alueella 2021-2022 kohentunut käyttöön otettujen rajoitusten myötä

Mitä vielä tulossa?

osa
yhteiskäyttöpalvelut
taksipalvelut
kv-yhteydet
yhteysalusliikenne

Taksimarkkinan seuranta käynnissä

- ▶ taksipalveluiden alueellinen kysyntä
- ▶ taksien saatavuus
- ▶ hinnoittelu

Kiitos

tieto.traficom